

Ständige sekreterarens årsberättelse

ARSBERÄTTELSEN HÄNFÖR SIG TILL verksamhetsåret 20 mars 2016–20 mars 2017. Förekommande ekonomiska redovisningar berör emellertid i första hand kalenderåret 2016.

Ledamöter

Under året som gått sedan vår förra årshögtid har tre nya arbetande ledamöter invalts i Akademien: Lars Berglund, professor i musikvetenskap vid Uppsala universitet, Gunnel Cederlöf, professor i historia vid Växjö universitet samt Håkan Möller, professor i litteraturvetenskap vid Göteborgs universitet. Som utländska ledamöter har två professorer valts in: Michel Zink, professor i medeltida fransk litteratur vid Collège de France i Paris samt Claus von Carnap-Bornheim, professor vid Institut für Ur- und Frühgeschichte der Christian-Albrechts-Universität zu Kiel.

Samtidigt har några ledamöter lämnat oss: Birgitta Odén, professor i historia i Lund samt förre riksarkivarien och professorn i historia Sven Lundkvist, Uppsala. Två av våra utländska ledamöter har avlidit: Ida Blom, professor i kvinnohistoria, Bergen och Lars Huldén, språkvetare, författare och översättare, Helsingfors. Dessutom har följande svenska, korresponderande ledamöter avlidit under året: mångårige medarbe-

taren vid Sveriges kyrkor, konst- och kulturhistorikern Ragnhild Boström, Köpingsvik samt Aleksander Kan, professor i historia, Uppsala. Minnesteckningar över de bortgångna arbetande ledamöterna framförs i Akademien, trycks i vår årsbok och läggs ut på Akademiens hemsida.

Forskningsstöd och symposier

Så sent som fram till 1975 levde Akademien i symbios med Riksantikvarieämbetet, men sedan dess är den ett fritt lärt samfund utan några statsanslag. Dock är Akademiens arkiv och bibliotek enligt överenskommelse med staten fortfarande organisatoriskt inlemmade i Riksantikvarieämbetet, men får årligen stöd av Akademien för sin verksamhet. Under åren har Akademien fått åtskilliga donationer som hjälpt till att bygga upp ett ansevärt kapital som framgångsrikt förvaltas av Akademiinvest AB. Vi har i år haft möjlighet att anslå närmare 60 miljoner till forskning och därmed att göra särskilda, långsiktiga satsningar på forskningsområden med högt vetenskapligt värde men som inte nödvändigtvis prioriteras av offentliga anslagsgivare.

I år har vi bland annat valt att satsa på akademiforskare i samhällsvetenskap med fokus på de stora samhällsfrågorna och efter ett omfattande sakkunnigförfarande med många sökande har tjänster tilldelats sociologen Adel Daoud, Göteborgs universitet, med ett projekt om barnhälsa i utvecklingsländer, freds- och konfliktforskaren Hanne Fjelde, Uppsala universitet, med ett projekt om våld i samband med val, statsvetaren Agustin Goenaga Orrego, Lunds universitet, med ett projekt om politiska system och politiska attityder, statsvetaren Chiara Ruffa, Institutionen för freds- och konfliktforskning, Uppsala universitet, med ett projekt om civila och militära mönster i samband med räddningsaktioner och samarbeten för att ta hand om flyktingar, och företagsekonomen Karl Wennberg, Linköpings universitet, med ett projekt om demografiska konsekvenser och organisatorisk mångfald.

Flera av Akademiens stiftelser och fonder utlyses med särskild destination. Under året har till exempel stipendier för studier vid Svenska in-

Professor Torbjörn Lodén vid Forskarkiosken, Forskartorget vid 2016 års Bokmässan i Göteborg.

stitutet i Rom delats ut liksom till forskning i Medelhavsområdet och till historisk forskning i vissa svenska landskap. Medel från Agnes Geijers fond för nordisk textiltforskning har i år getts bland annat till forskning om hampa som textilt material och till projekt om svenska kattuntryck. Särskilda verksamhetsstöd har getts till Litteraturbanken, Det medeltida Sverige vid Riksarkivet samt till några tidskrifter, och till Svenska Historiska Föreningen. Vi är också en av huvudarrangörerna av det välbesökta Forskartorget vid Bokmässan i Göteborg.

Forskningsamverkan och forskningsinfrastruktur

I en andra omgång av vår satsning tillsammans med Riksbankens Jubileumsfond, ”Samlingarna och forskningen”, får nu fem minnesinstitutioner forsknings- och infrastrukturella projektanslag med avsikten att

stärka forskningen och forskningsmöjligheterna om samlingarna inom främst arkiv, bibliotek och museer. Riksantikvarieämbetet i Visby har under ledning av docent Magnus Källström fått medel till projektet *Evighetsrunor*. Vid Institutet för språk och folkminnen leder språkvårdaren Rickard Domeij ett projekt om hur talteknologiska metoder kan göra historiska talinspelningar mer tillgängliga för forskare. Docenten Ulf Johansson Dahre vid Lunds universitet leder ett projekt om Museum Stobaeorum i Lund, som är ett av Sveriges främsta tidigmoderna kuriosakabinett med en betydande historisk, etnografisk och naturvetenskaplig samling. Vid Nordiska museet ska intendenten Kajsa Hartig ansvara för projektet *Samla social digital fotografi*. Stockholms stadsmuseum ska tillsammans med Stockholms universitet undersöka mångdimensionella vandringar i stadens historia under rubriken *Bekönade rum*. Projektet leds av docent Rebecka Lennartsson.

I år har ett akademiöverskridande samarbete mellan sex kungliga akademier inletts i form av öppna föreläsningar. Under rubriken ”Vingslag över Haga” speglas parkens historia ur våra olika akademiers synvinklar och kunskapsområden. Temat är en resa i tiden över Haga och Brunnsviken samt parkens idémässiga bevekelsegrunder.

En annan samverkan mellan akademierna har inletts under året, med anledning av Hans majestät konungens 70-årsdag, då fem kungliga akademier i ett Bernadotteprogram delat ut mentorsstödda stipendier till yngre excellenta forskare inom akademiernas ämnesområden. Forskarna erhöll sina stipendier av Hans majestät under högtidliga former i Operans guldföajé.

Publikationer och konferenser

Till Akademiens uppgifter hör också att utge vetenskapliga skrifter inom Akademiens verksamhetsområde och vi har ett eget förlag. I vår Antikvariska serie har under året bland annat utkommit *Archaeology as fact and fiction. Mats P. Malmer's archaeological writings 1948–2002* samt boken *Kan man leva på en ödegård? Huvudgårdar, landbotorp*

och odlingssystem under medeltid i Lägerbobygden, Östergötland. I Historiska serien har till exempel *The Gallery of Charles XI at the Royal Palace of Stockholm – in Perspective* kommit ut. I konferensserien har bland annat böckerna *Performativity in Literature. The Lund–Nanjing Seminars.* Och *Tears, Sighs and Laughter. Expressions of Emotions in the Middle Ages* utkommit. Vi strävar även efter att tillgängliggöra våra böcker för fri digital nedladdning.

Akademien stöder en omfattande konferens- och symposieverksamhet och under året har flertalet av dessa ägt rum i Akademiens egna lokaler såsom exempelvis en konferens om *Världslitteraturen och dess svenska röster. Bidrag till svensk översättningshistoria,* och en om *Barriärer och möjligheter för kvinnor i akademien.* I samband med att Sverige 2016 firade att världens äldsta tryckfrihetslag fyllde 250 år hölls på Akademien ett mycket välbesökt symposium på temat *Opinionsfrihet och religion.* Samtidigt har vi stött en rad konferenser och symposier som ägt rum på andra platser såsom *Digital humaniora i Norden* i Göteborg.

Internationell samverkan

I vår ambition att initiera och stödja internationell samverkan bereder vi varje år ett stort antal forskare möjligheter att delta i internationella konferenser genom de resestipendier vi fördelar. I år har vi även beslutat att dela ut internationaliseringsstipendier till doktorander varför 12 doktorander fått stipendier om vardera 125 000 kr avsedda för vistelse vid ett utländskt lärosäte under minst fyra månader. Akademien har också en omfattande forskarutbytesverksamhet med utländska akademier och vi deltar i flera internationella vetenskapliga organisationer.

Skrivelser och remisser

Vitterhetsakademien yttrar sig i frågor som hör till området för dess verksamhet och i år har det inneburit att vi har uttryckt allvarlig oro över de nyligen uppkomna kvalitetshoten mot några av Sveriges mest framstående museer. Vi har också yttrat oss över promemorian *En musei-*

myndighet för hela den historiska utvecklingen i Sverige där Akademien bestämt avstyrkt förslaget att föra över Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet till Statens historiska museer innan ett grundligt, genomarbetat förslag i frågan föreligger. Vidare har vi yttrat oss över Svenska kyrkans *Förslag till Nationellt program för kunskapsutveckling inom det kyrkliga kulturarvet* som vi välkomnar, men önskar tydligare skrivningar vad gäller forskning om och bevarande av de kyrkliga kulturmiljöerna. Vi har också avgett ett kritiskt yttrande över *Förslaget till ny kyrkohandbok för Svenska kyrkan* som vi menar behöver bearbetas ytterligare rörande kulturarvet, språket och teologin.

Kulturmiljövård

Till Akademiens uppgifter hör också att stödja kulturmiljövården och under det gångna året har insatser gjorts för landskapsvård inte minst på våra egna fastigheter, Stensjö by i Småland, Borgs by på Öland samt Stjernsunds slott. Vid Skånelaholms slott har parken utvecklats och en större dammanläggning restaurerats.

Birgitta Svensson

Skånelaholm. Foto Per Myrehed.